

Rasprava o pravilniku pobudila je velik interes među bivšim i sadašnjim studentima konzervacije - restauracije

KONZERVACIJA-RESTAURACIJA

Borba za zaštitu digniteta akademskog zvanja i profesije

Iako su se do prije 20 godina konzervatori-restauratori regrutirali iz redova srodnih profesija, u međuvremenu je na tri sveučilišna studija konzervacije-restauracije odškolovalo više od 300 diplomiranih konzervatora-restauratora i magistara konzervacije-restauracije, pa praksa u srodnim profesijama više ne smije biti jednako vrijedna

Piše
SAGITA MIRJAM SUNARA

U studenome 2016. Hrvatsko restauratorsko društvo, strukovna udruga hrvatskih konzervatora-restauratora, obavijestilo je svoje članove da Ministarstvo kulture priprema novi Pravilnik o stručnim zvanjima u konzervatorsko-restauratorskoj djelatnosti te uvjetima i načinu njihova stjecanja. Aktualni je Pravilnik usvojen 2009. godine, a manje je izmjene i dopune doživio 2012. i 2013. godine. Predstavnici triju sveučilišnih studija konzervacije-restauracije – iz Splita, Zagreba i Dubrovnika – nisu bili uključeni u postupak donošenja Pravilnika 2009. godine. Ministarstvo kulture nije ih konzultiralo ni u vezi najnovijih izmjena i dopuna Pravilnika, iako su prije nekoliko godina upozorili na njegove manjkavosti i iskazali interes za njegovo poboljšanje.

Nelojalna konkurencija

Na okrugloj stoli koji je 2012. godine održan u Splitu raspravljalo se o spornim odredbama Pravilnika, osobito o tome da stručno zvanje konzervator-restaurator može steći svatko tko je završio "restauratorski studij, odnosno drugi odgovarajući... studij kojim je stečena visoka stručna sprema", a nakon diplome prikupio dvije godine radnog iskustva u konzervatorsko-restauratorskoj struci i položio stručni ispit. Koji bi to studiji bili odgovarajući, u Pravilniku nije navedeno. To u praksi znači da akademski slikar i diplomirani ekonomist mogu raditi na kulturnim dobrima jednako kao netko tko je četiri ili pet godina studirao konzervaciju-restauraciju. Da bi se shvatila ozbiljnost situacije, dovoljno je napraviti usporedbu s nekim drugim stru-

kama. Zamislite da vas operira netko tko je završio studij farmacije i nakon toga dvije godine stažirao u bolnici. Ili da vam kuću projektira diplomirani geolog koji je jednu godinu stažirao u arhitektonskom uredu, s obrazloženjem nadležnih da je to prihvatljivo jer su materijali koji će se koristiti u gradnji vaše buduće kuće dobrim dijelom geološkog podrijetla. Biste li imali potpuno povjerenje u njihov rad? Kako je onda moguće da Ministarstvo kulture dopušta da na kulturnim dobrima rade osobe koje nisu za to akademski školovane?

Treba reći da do prije dvadeset godina kod nas nisu postojali studiji konzervacije-restauracije, pa su se konzervatori-restauratori regrutirali iz redova akademskih slikara i kipara, tekstilnih tehnologa i raznih drugih konzervaciji-restauraciji manje ili više srodnih struka. Sada, međutim, postoje tri sveučilišna studija konzervacije-restauracije. Na njima je do danas odškolovalo više od 300 diplomiranih konzervatora-restauratora i magistara konzervacije-restauracije. Krajnje je vrijeme da se neloyalna konkurencija zaustavi; sve drugo degradira akademsko zvanje konzervatora-restauratora i svodi profesiju na razinu specijalnosti.

Brojne manjkavosti

Kazati da neka specijalistička područja konzervatorsko-restauratorske profesije, poput konzerviranja-restauriranja glazbala, fotografija ili predmeta industrijskoga dizajna, nisu pokrivena postojećim studijskim programima, nije dovoljan argument da stvari ostanu takve kakve jesu. Mnogo je bolje da se za konzerviranje-restauriranje fotografija specijalizira netko tko se školovao za konzervatora-restauratora štafelajnih slika nego netko tko je završio

studij slikarstva.

O svemu tome govorilo se i na sastanku koji je krajem studenoga 2016. upriličen na Odsjeku za konzervaciju-restauraciju Umjetničke akademije u Splitu. Poticaj za njegovo organiziranje bila je vijest o izradi novoga Pravilnika. Na sastanku se okupilo nekoliko desetaka završenih studenata koji danas rade u muzejskim ustanovama, Hrvatskom restauratorskom zavodu (HRZ) i privatnoj praksi. Sastanak je privukao i velik broj studenata završnih godina; oni se s pravom pitaju hoće li novi Pravilnik zaštititi dignitet konzervatorsko-restauratorske profesije.

Sudionici sastanka upozorili su na brojne nedorečenosti i nelogičnosti u Pravilniku koji je na snazi od 2009. godine. Primjerice, pristupnici koji su završili studij konzervacije-restauracije moraju u sklopu tzv. posebnog dijela stručnog ispita polagati sadržaj nekoliko kolegija koje su odslušali i položili tijekom studija. Problem je i provedba Pravilnika: od pristupnika se traži da dvogodišnje radno iskustvo prikupe tijekom dvije kalendarske godine, no mnogi od njih ne mogu udovoljiti tom zahtjevu jer ih poslodavci angažiraju na kraća razdoblja, a između angažmana često imaju stanku. Prigodom izračuna radnog iskustva nekim pristupnicima nisu bili zaračunati vikendi, blagdani i praznici, pa su stručni ispit uspjeli prijaviti tek nakon što su prikupili 730 radnih dana, umjesto dvije kalendarske godine!

Na potezu je Ministarstvo kulture

Sastanak je bio prilika da se rasprave još neki problemi. Spomenulo se da muzejski restauratori ne mogu prijeći u privatnu praksu ili u HRZ bez prikupljanja dvogodišnjeg radnog staža

i polaganja stručnog ispita koji provodi Ministarstvo kulture. Isto vrijedi za restauratore koji rade u privatnoj praksi ili HRZ-u, a željeli bi prijeći u muzej; oni će morati prikupiti godinu dana radnog staža u muzeju, a onda položiti stručni ispit koji provodi Muzejski dokumentacijski centar. Iako ne postoji znatnija razlika između posla koji obavlja muzejski konzervator-restaurator i onaj koji, primjerice, vodi vlastitu radionicu, uvjeti za stjecanje stručnoga zvanja za njih su različiti, a stručne ispite provode dva različita tijela. Ministarstvo kulture bi žurno trebalo uskladiti pravilnike koji reguliraju ta pitanja ili podvesti sve konzervatore-restauratore pod isti pravilnik, bez obzira na to gdje su zaposleni.

Konzervatore-restauratore frustrira nemogućnost zapošljavanja u konzervatorskim zavodima jer oni primaju jedino osobe sa završenim arhitektonskim, građevinskim ili filozofskim fakultetom. Osobe koje su završile spomenute fakultete imale su tijekom studija ograničen ili nikakav izravni dodir s kulturnom baštinom, dok su oni s diplomom iz konzervacije-restauracije tijekom studija bili u stalnom dodiru s kulturnim dobrima.

Ministarstvo kulture trebalo bi omogućiti zapošljavanje osoba s akademskim zvanjem konzervatora-restauratora u konzervatorskim zavodima. Njima bi trebali biti povjereni poslovi praćenja i utvrđivanja stanja kulturnih dobara, izrade liste prioriteta za konzervatorsko-restauratorske radove te smjernica konzervatorsko-restauratorskih zahvata, jer su za to kompetentni. Konzervatori-restauratori su najkompetentniji i za nadziranje rada svojih kolega. Dakako, nadzor nad konzervatorsko-restauratorskim radovima mogao bi se, umjesto konzervatorskim zavodima, povjeriti nekoj ustanovi koja zapošljava konzervatore-restauratore, no samo ako se ta ustanova ne natječe na tržištu za konzervatorsko-restauratorske poslove – u protivnom bi bila riječ o sukobu interesa.

Hrvatsko restauratorsko društvo i pročelnici triju studija konzervacije-restauracije uputili su početkom prosinca 2016. zahtjev Ministarstvu kulture za uvid u novi Pravilnik. Ostaje nadati se da će Ministarstvo u njima prepoznati partnere koji imaju istu želju i cilj: podizanje kvalitete konzervatorsko-restauratorskih radova i sigurniju budućnost kulturne baštine.